

Motion till riksdagen 2013/14:K256

av **Johan Linander och Per-Ingvar Johnsson (C)**

Presstöd till hög- och medelfrekventa dagstidningar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en revidering i det befintliga presstödssystemet så att publicering via papper och digitalt likställs.

Motivering

Dagspressen genomgår vad som troligen är sin mest omfattande strukturomvandling sedan vi fick tryckta tidningar i Sverige. De samlade upplagorna sjunker samtidigt som det blivit allt svårare att få yngre människor att betala för en dagstidning. Den processen sker parallellt med att tidningsbranschens annonsintäkter faller mer än de har gjort i modern tid.

Enligt TS (Tidningsstatistik) har tidningsbranschens upplagor fallit med 3,5 procent per år sedan 2009, en neråtgående utveckling som ser ut att fortsätta långsiktigt, snarast i accelererande takt.

Hela dagspressbranschen brottas med stora framtidsutmaningar. Men särskilt utsatt är situationen för andratidningar, som långsiktigt kunnat överleva genom det statliga presstödet. I pendelns riktning finns en uppenbar risk för en ny omfattande tidningsdöd, vilket negativt skulle drabba mångfald i nyhetsförmedling och opinionsbildning och riskera att medieskugga breder ut sig över ett ökande antal kommuner.

Tidningars huvudsakliga intäkter utgörs av annonsintäkter. I dag har vi en starkt hårdnande konkurrens om dessa intäkter där förutom tidningsannonsering, reklambudskap framförs via direktreklam, kommersiell reklam i tv och radio, bioreklam och digital annonsering på nätet, inte minst via sökmotorer. Dessutom har den så kallade reklamkakan krympt på senare tid, vilket gör att aktörerna har mindre annonsintäkter än tidigare att konkurrera om.

Fel! Okänt namn på

Det är heller inte ett ensidigt svenskt fenomen utan präglar situationen för dagspress i flertalet länder. I samtliga nordiska länder backade reklammarknaden 2012. Reklamkakans minskning är förvisso till stor del konjunktorellt betingad, men en förbättrad konjunktur kommer inte med automatik att hjälpa pressen. Den allt hårdare konkurrensen har drabbat, och kommer alltmer, att drabba andratidningarna som annonsörerna oftast anser väsentligt mer utbytbara än förstatidningarna på grund av deras begränsade räckvidd.

Fallande intäkter tvingar tidningarna, särskilt andratidningarna, till fortsatt omfattande kostnadsbesparingar. Här finns en tydlig risk för sämre läsarmytta som i sin tur kan accelerera intäktsminskningar.

Det nuvarande statliga presstödet – som gäller under perioden 2011 till 2016 – är uttryckligen ett stöd för tidningar vars redaktionella innehåll ges ut på papper. När riksdagen – efter notifiering av regelsystemet hos EU-kommissionen – beslöt om det nuvarande presstödsystemet, fanns ingen klar bild av hur snabbt strukturomvandlingen av dagspressen skulle gå och om hur starkt den digitala nyhetsförmedlingen skulle påverka pressens arbetsförutsättningar.

De flesta dagstidningar publicerar sig i dag digitalt via sina hemsidor. Förhoppningen är att kunna konvertera betalande papperstidningsläsare och annonsörer till att bli digitala läsare och annonsörer. Framgången har hittills varit begränsad. Morgonpressens digitala annonsintäkter utgjorde 2012 enbart 8 procent av de totala annonsintäkterna. För andratidningarna torde siffran för övrigt vara väsentligt lägre än dessa 8 procent, eftersom totalsiffran påverkas av ett fåtal tidningars framgångar, främst Aftonbladet, Expressen, Dagens Industri med flera.

Försöken att få digitala intäkter från läsarna har framförallt sjösatts i år när flera dagstidningar infört olika betalningsmodeller, där en del valt så kallade hårda betalväggar där all läsning förutsätter en digital prenumeration, medan andra försöker med mjuka betalväggar där läsarna gratis kan ta del av ett begränsat antal artiklar. Ofta handlar det om paketlösningar, i vilka betalande papperstidningsprenumeranter, utan extra kostnad, får tillgång till digitala tjänster.

De olika betallösningarna är så pass färska att några säkra slutsatser av olika modeller inte går att dra. Men sannolikt kommer de allra flesta tidningar att för framtiden försöka finansiera sig i allt högre utsträckning via betalväggar, eftersom tillgången till smarta mobiler och läsplattor har ökat mycket snabbt och kan förutses öka långsiktigt. Med en ökad digital läsning är förhoppningen att dagstidningar på sikt skall kunna komma ifrån distributionen av papperstidningen, vilken utgör en mycket stor andel av kostnaderna i dag för att ge ut en tidning. Men den kanske allra största utmaningen är inte att få läsarna att bli regelbundna läsare av e-tidningar, den är troligen att få annonsörerna att bli som tidningsbranschens ledande intäktskälla.

Den statliga Presstödskommittén överlämnade den 11 september 2013 sitt slutliga utredningsförslag till kulturministern. Remisstid och propositionsarbete gör att ett förslag baserat på utredningen inte lär komma riksdagens tillhanda förrän tidigast hösten 2014.

Fel! Okänt namn på

Den hårda ekonomiska press som dagspressen utsätts för i dag gör att existensen är hotad för flera av de presstöds-mottagande tidningarna. Ett nytt presstöds-system som träder i kraft först 2017 löser inte problem som är akuta nu.

Dagens regler för det statliga presstödet lägger stora restriktioner på möjligheten för presstödstidningar att kunna kostnadsrationalisera. Krav om minsta mängd egenproducerat material, om antal utgivningsdagar bundet till enbart papperstidningsutgivning och – i fallet med storstadspresstödet – regeln om sjudagarsutgivning, är starkt kostnadsdrivande och försvårar den övergång till digital läsning som anses vara långsiktigt nödvändig. Likaså innebär regeln om att en stödtidnings upplaga till minst 70 procent skall vara abonnerad en skadlig restriktion eftersom dagliga nyhetstidningar utsätts för en allt hårdare konkurrens om reklampengar från olika slag av gratistidningar, och av begränsningsregeln inte kan genomföra så kallade totalutdelningar (gratisexemplar till icke-prenumeranter) i den omfattning som är motiverad för att få tillräckliga annonsintäkter. Likaledes krävs ofta rabatter av abonnemang (kampanjer) i en utsträckning som gör att somliga exemplar inte längre klassificeras som abonnerade.

Läget är numera så akut allvarligt för många presstödstidningar att deras långsiktiga överlevnad är hotad. Det nuvarande regelsystemet för det statliga presstödet är inte anpassat till den snabba förändring som skett på dagspressmarknaden. Därför behöver dagens restriktioner, inte minst när det gäller för tidningar att övergå till digital utgivning, snabbt överges till förmån för ett mer modernt och verklighetsanpassat regelsystem.

I december 2012 framförde företrädare för ett antal tidningar kravet på att regeringen snabbt skulle föreslå införandet av ett omställningsstöd för att möta den ekonomiska krisen för andratidningar. Det avvisades av kulturministern eftersom det inte skulle vara praktiskt genomförbart. Den lösning som kulturministern istället pekade på var att tidigarelägga delar av Presstöds-kommitténs förslag; citat: ”Det finns emellertid inget som hindrar att hela eller delar av kommitténs förslag kan träda i kraft innan nästa presstödsperiod den 1 januari 2017.”

Att göra delvisa förändringar i ett komplext stödsystem som det nuvarande presstödet är ett komplicerat ingrepp. Men det finns en lösning som skulle kunna fungera för de flesta stödtidningar och ligga i linje med Presstöds-kommitténs förslag för perioden från 2017.

Presstöds-kommittén föreslår i sitt betänkande att läsarintäkter från papperstidningsprenumeranter och digitala prenumeranter skall behandlas lika i ett intäktsbaserat stödsystem. Med en sådan modell blir inte de stödberoende dagstidningarna beroende av att distribuera papperstidningen med de omfattande distributionskostnader som det innebär.

Ett överlevnadsalternativ som diskuteras i tidningsbranschen som en möjlighet att hantera dagspressens försämrade ekonomi går ut på att begränsa antalet utgivningsdagar av pappersupplagan och istället enbart komma ut digitalt t.ex. genom att komma ut digitalt måndag–torsdag och på papper fredag, lördag och söndag.

Fel! Okänt namn på

En lösning som skulle kunna ge andrum för i dag hårt ekonomiskt pressade hög- och medelfrekventa dagstidningar med statligt presstöd är om en tidnings digitala publicering likställs med utgivning av papperstidningen. Det skulle göra det möjligt att enbart utkomma i pappersform ett begränsat antal av veckans dagar och att övriga dagar enbart ha digital publicering.

Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 1 oktober 2013

Johan Linander (C)

Per-Ingvar Johansson (C)